

BETEKENIS EN ACHTERGRONDEN VAN HET INDIË-MONUMENT IN GOUDA

T.W.M. van Berkel

INHOUDSOPGAVE

Ten geleide	I
Hoofdstuk 1 Het Indië-monument.....	1
Beschrijving	1
Het Indië-monument en “Sint-Joris en de draak”	1
Het Ereteken voor Orde en Vrede.....	2
De om het leven gekomen militairen	3
Hoofdstuk 2 Initiatief, ontwerp en uitvoering	4
Het initiatief	4
Aanvaarding door het gemeentebestuur van Gouda.....	5
Publiciteit	5
Financiering.....	6
Ontwerp, uitvoering en plaatsing	6
De tekst.....	7
Hoofdstuk 3 De onthulling	8
Aankondigingen van de onthulling.....	8
De onthulling	8
Overzicht omgekomen militairen.....	9
Geraadpleegde bronnen	12
Colofon	

Ten geleide

In juni 2025 heeft het gemeentebestuur van Gouda de nota *Het verhaal van Gouda achter de komma - Uitvoeringsplan opvolging slavernijverleden Gouda* gepresenteerd. In deze nota is verwoord dat het gemeentebestuur en de meerderheid van de gemeenteraad van Gouda hebben uitgesproken om op de erkenning van het koloniaal en slavernijverleden van Gouda actie te laten volgen, gericht op bewustwording en verbinding in Gouda, het voorkomen van discriminatie en racisme en het bestrijden van moderne vormen van slavernij.

Met het oog op aspecten van het koloniaal en slavernijverleden van Gouda zal het gemeentebestuur van Gouda het erfgoedbeleid actualiseren door uitvoering te geven aan het Verdrag van Faro. In dit verdrag wordt opgeroepen na te denken over vragen als waarom en voor wie erfgoed wordt bewaard, hoe mensen betrokken zijn en hoe erfgoed ten goede komt aan de gehele samenleving. De ideeën die ten grondslag liggen aan het Verdrag van Faro sluiten aan bij onder andere de missie van UNESCO Werelderfgoed om erfgoed te laten bijdragen aan het welzijn van de mensen en het wederzijds begrip tussen mensen en volkeren.

In het licht van *Het verhaal van Gouda achter de komma [...]* heeft het gemeentebestuur van Gouda aandacht voor twee monumenten in Gouda die verbanden hebben met het koloniale en slavernijverleden van Gouda: het Houtmans-monument in het Houtmansplantsoen in Gouda en het Indië-monument aan de westgevel van het stadhuis in Gouda. Het Houtmans-monument, een nationaal monument, onthuld in 1880, is een blijk van dank voor de welvaartsstroom vanuit Nederlands-Indië naar Nederland waaraan de Eerste Schipvaart in 1595-1597 van de gebroeders De Houtman ten grondslag heeft gelegen. Het Indië-monument, een Gouds monument, onthuld in 1952, is vervaardigd ter nagedachtenis aan zestien Goudse militairen die in de periode 1946-1949 om het leven zijn gekomen als gevolg van de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog.

Het gemeentebestuur van Gouda wil het Indië-monument voorzien van een verhaal dat completer is dan het verhaal dat tot nu toe bekend is. Met het oog hierop heb ik onderzoek gedaan naar de betekenis en achtergronden van het Indië-monument. Hiertoe heb het archief van het oprichtingscomité doorgenomen, notulen van vergaderingen van de gemeenteraad van Gouda, toespraken van de burgemeester van Gouda, krantenartikelen over het Indië-monument, berichtgeving over de herdachte militairen en artikelen over de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog.

Ik hoop dat dit boekje een nuttige bijdrage is aan de kennis over het Indië-monument.

De Meern, 17 november 2025,

T.W.M. van Berkel

auteur, fotograaf en webmaster van KIJKEN NAAR BEELDEN - het openbare leven van kunstwerken

<https://vanberkelbeelden.pictures>

Hoofdstuk 1 Het Indië-monument

Beschrijving

metaal, wellicht brons, vervaardigde uitbeelding geplaatst van het Ereteken voor Orde en Vrede. Deze onderscheiding werd uitgereikt aan militairen van de Koninklijke Landmacht, de Koninklijke Luchtmacht, de Koninklijke Marine en het KNIL (Koninklijk Nederlands-Indisch Leger) die tussen 3 september 1945 en 27 december 1949 minstens drie maanden in werkelijke dienst waren geweest in Indonesië en de aangrenzende zeegebieden.¹ Het Ereteken van Orde en Vrede werd uitgereikt na terugkomst in Nederland. In het geval van de om het leven gekomen Goudse militairen is het Ereteken van Orde en Vrede uitgereikt aan hun nabestaanden.²

Het Indië-monument en “Sint-Joris en de draak”

ZYN MANNEN EN VROUWEN DIE STIERVEN IN DEN STRYD TEGEN DEN OVERWELDIGER en een opsomming van groepen inwoners van Gouda die in de jaren 1940-1945 als gevolg van de bezetting door nazi-Duitsland om het leven waren gekomen: militairen, verzetsstrijders, slachtoffers van bombardementen, Joden, tewerkgestelden en mensen die door de gevolgen van de Hongerwinter om het leven waren gekomen. Van de omgekomen verzetsstrijders zijn op het wanddoekrelief de namen vermeld.³

Het Indië-monument in Gouda is een uit marmer vervaardigde gedenksteen, bevestigd aan de westgevel van het stadhuis in Gouda.

Op het Indië-monument zijn de namen vermeld van zestien uit Gouda afkomstige Nederlandse militairen die tussen 1946 en 1949 om het leven zijn gekomen als gevolg van de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog (1945-1949), op de gedenksteen aangeduid met de woorden “de strijd om orde en vrede in Nederlands-Indië”. Ook zijn de jaren vermeld waarin deze militairen om het leven waren gekomen.

Midden bovenaan het Indië-monument is een vergulde, uit metaal, wellicht brons, vervaardigde uitbeelding geplaatst van het Ereteken voor Orde en Vrede. Deze onderscheiding werd uitgereikt aan militairen van de Koninklijke Landmacht, de Koninklijke Luchtmacht, de Koninklijke Marine en het KNIL (Koninklijk Nederlands-Indisch Leger) die tussen 3 september 1945 en 27 december 1949 minstens drie maanden in werkelijke dienst waren geweest in Indonesië en de aangrenzende zeegebieden.¹ Het Ereteken van Orde en Vrede werd uitgereikt na terugkomst in Nederland. In het geval van de om het leven gekomen Goudse militairen is het Ereteken van Orde en Vrede uitgereikt aan hun nabestaanden.²

Het Indië-monument is links onder het oorlogsmonument “Sint-Joris en de draak” geplaatst.

“Sint-Joris en de draak”, ontworpen door Oswald Wenckebach en onthuld op 4 mei 1948, heeft betrekking op inwoners van Gouda (burgers en militairen) die tussen 10 mei 1940 en 5 mei 1945 als gevolg van de bezetting door nazi-Duitsland om het leven waren gekomen.

“Sint-Joris en de draak” bestaat uit een reliëf, Sint-Joris tonend in gevecht met een draak (nazi-Duitsland) en onder het reliëf een uitbeelding van een wanddoek met daarop de aanduiding 1940 - 1945, de opdracht GOUDA HERDENKT

¹ *Handboek onderscheidingen* (Ministerie van Defensie, Utrecht, 2014, p.69-70). Na de soevereiniteitsoverdracht op 27 december 1949 hebben Nederlandse militairen geholpen bij het overdragen van administratie, politieke en militaire functies aan Indonesië en het evacueren van Nederlandse onderdanen die gerepatriëerd wilden worden. Met het oog hierop is de termijn van uitreiking van het Ereteken voor Orde en Vrede op 12 oktober 1990 bij Koninklijk besluit nr. 90020890 uitgebreid van 27 december 1949 naar 4 juni 1951 (Ministerie van Defensie, DPOD / Dienstencentrum Personele Zorg Afdeling Decoraties).

² Ministerie van Defensie, DPOD / Dienstencentrum Personele Zorg Afdeling Decoraties.

³ Onderzoek heeft uitgewezen dat tijdens de Tweede Wereldoorlog beduidend meer inwoners van Gouda om het leven zijn gekomen, onder wie honderden Joodse inwoners. In mei 2022 is links en rechts van de getraliede vensters onder het wanddoekrelief een tableau geplaatst waarop de namen zijn vermeld van 500 inwoners van Gouda (Joods en niet-Joods) die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Gouda of elders in Europa om het leven zijn gekomen. Deze tableaux vervangen de lijst met de namen van 143 omgekomenen die rechts aan de westelijke gevel van het stadhuis was bevestigd.

“Sint-Joris en de draak” heeft de procedures doorlopen, voortvloeiend uit het Koninklijk besluit Oorlogs- of Vredesgedenkteekens dat op 23 oktober 1945 in werking was getreden.⁴ Dit besluit hield in dat voor het plaatsen van een oorlogs- of vredesmonument toestemming was vereist van de minister van OKW (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen). In elke Nederlandse provincie werd een Provinciale Commissie van advies voor Oorlogs- en Vredesgedenkteekens opgericht. Om toestemming te verkrijgen, moest het ontwerp van een oorlogs- of vredesmonument worden voorgelegd aan de Provinciale Commissie. Deze commissie beoordeelde het ontwerp vanuit esthetisch oogpunt en keek naar het materiaalgebruik, de beoogde locatie en de inrichting van de locatie. Wanneer zij dat nodig achtte, stelde de Provinciale Commissie een of meer wijzigingen voor. Deze wijzigingen moesten leiden tot een aangepast ontwerp, goedgekeurd door de Provinciale Commissie. Pas als de Provinciale Commissie een positief advies had afgegeven, kon het ontwerp worden voorgelegd aan de Centrale Commissie voor Oorlogs- en Vredesgedenkteekens, gevestigd in Amsterdam. De Centrale Commissie stelde een advies op waarin zij de minister van OKW adviseerde, met redenen omkleed, het monument ja/nee in het groot uit te voeren. De minister van OKW had de vrijheid dit advies naast zich neer te leggen. Voor zover is na te gaan, is het Indië-monument niet onderworpen aan de procedures van het Koninklijk besluit voor Oorlogs- of Vredesgedenkteekens. Het Indië-monument was bedoeld als een aanvulling op “Sint-Joris en de draak”.⁵

Het Ereteken voor Orde en Vrede

De inleidende zin op het Indië-monument bevat de woorden “orde en vrede”. “Orde en vrede” was het motto waarmee OVW-ers (oorlogsvrijwilligers) werden geworven voor uitzending naar het toenmalig Nederlands-Indië.⁶ Aanvankelijk werden zij geworven onder het motto “bevrijden van rijksgenoten”. Na de capitulatie op 15 augustus 1945 van Japan veranderde deze taakstelling in het scheppen van orde in het toenmalige Nederlands-Indië en het herstellen van het Nederlands gezag.⁷

De woorden “orde” en “vrede” komen ook voor in het Ereteken voor Orde en Vrede, waarvan midden bovenaan het Indië-monument een uitbeelding is aangebracht. Deze onderscheiding is door koningin Wilhelmina op 2 december 1947 bij Koninklijk besluit ingesteld als blijk van waardering voor de inzet van Nederlandse militairen in Indonesië.⁸

Het Ereteken voor Orde en Vrede is ontworpen door François Jules Henri Theodoor (Frans) Smits, ontwerper van militaire uniformen en emblemen, en geproduceerd door Koninklijke Begeer in Voorschoten. Het onderscheidingsteken is uitgevoerd in brons. De voorzijde toont een achtpuntige kompasster. De bovenste arm van de kompasster is vervangen door een Koninklijke kroon. Onder de kroon zijn twee gekruiste zwaarden geplaatst, in sommige beschrijvingen aangeduid met de benaming “Nederlandse stormdolken”. Onder de zwaarden is op de kompasster een medaillon geplaatst, omringd door een kousenband. Boven in de kousenband is de aanduiding “ORDE • VREDE” aangebracht. In het medaillon is het monogram W (Wilhelmina) aangebracht, een verwijzing naar koningin Wilhelmina in haar hoedanigheid van stichter van het Ereteken voor Orde en Vrede. Op de keerzijde van het onderscheidingsteken is in een verdiept cirkelvormig vlak de aanduiding “KON.-BEGEER VOORSCHOTEN” aangebracht en de aanduiding “F.S. INV.” (= Frans Smits, ontwerper).⁹

⁴ Archief van het Gedencomité Gouda, 1945-1948 (Streekarchief Midden-Holland, 0227. 2).

⁵ In de raadsvergadering van 16 juni 1952 heeft burgemeester James over het Indië-monument gezegd dat het een aanvulling is op het grote monument, dat wil zeggen “Sint-Joris en de draak” (notulen gemeenteraadsvergaderingen 1952, Streekarchief Midden-Holland, 0520. 9942). Het (incomplete) archief (1945-1965) van de Afdeling Kunsten en taakvoorgangers van het Ministerie van OKW bevat geen correspondentie over het Indië-monument of ontwerptekeningen ervan.

⁶ OVW-ers: Nederlandse militairen, geworven in 1944-45. Aanvankelijk zouden zij worden ingezet in Europa. Vanaf de zomer van 1945 werden zij samen met KNIL-militairen en dienstplichtigen ingezet om het Nederlands gezag in Nederlands-Indië te herstellen (<https://www.nimh.nl>).

⁷ <https://webpresentations.universiteitleiden.nl/s/indonesian/page/oproep-voor-de-strijd>; *Verwantschap in geest en gemoed? - Een onderzoek naar de beleving en de verwerking van de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd door de beroepsmariniers, oorlogsvrijwilligers en zeemiliciens van de Mariniersbrigade* (Nienke Alma, maart 2007).

⁸ https://nl.wikipedia.org/wiki/Ereteken_voor_Orde_en_Vrede. Op 12 januari 1948 is het Koninklijk besluit gepubliceerd in de Nederlandse Staatscourant.

⁹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Ereteken_voor_Orde_en_Vrede. In het *Handboek onderscheidingen* (Utrecht, 2014) is de achterzijde niet beschreven.

Het Ereteken voor Orde en Vrede is bevestigd aan een lint met vijf banen (rood, wit, blauw, wit en rood). Voor ieder jaar men strijd had geleverd, kreeg men een bronzen actie-gesp uitgereikt, waarop het jaartal van de gevechtshandelingen was vermeld. De actie-gespen konden op het lint worden gespeld.¹⁰

Het Ereteken voor Orde en Vrede ging vergezeld van een certificaat, in de periode 1945-1951 ondertekend door de minister van Overzeese gebiedsdelen.

Om in aanmerking te komen voor het Ereteken voor Orde en Vrede moesten militairen tussen 3 september 1945 en 27 december 1949 (vanaf 12 oktober 1950: tot 4 juni 1951) minstens drie maanden in werkelijke dienst zijn geweest in Indonesië en de aangrenzende zeegebieden. Dit criterium was het enige toekenningscriterium. Het Ereteken voor Orde en Vrede werd niet toegekend aan militairen die na 27 september 1949 dienst hadden verricht in het toenmalige Nederlands Nieuw-Guinea, de aangrenzende zeegebieden of in Indonesië in het kader van de Nederlandse Militaire Missie. Dit criterium was het enige uitsluitingscriterium.¹¹

Wanneer hetzij bij leven hetzij postuum blijkt dat een voormalig militair in aanmerking zou kunnen komen voor het Ereteken voor Orde en Vrede, kan bij het Ministerie van Defensie een verzoek tot uitreiking worden ingediend.¹²

De om het leven gekomen militairen

Op het Indië-monument zijn de jaren vermeld waarin de zestien herdachte Goudse militairen om het leven zijn gekomen. Bij hun vertrek uit Nederland stonden zij aan het begin van hun volwassen leven. Zij zijn op jonge leeftijd om het leven gekomen.

Uit de geraadpleegde bronnen is over de militairen het volgende naar voren gekomen:¹³

- **Geboorteplaats**
Tien militairen waren in Gouda geboren; de geboorteplaatsen van de andere militairen waren Boskoop, Haastrecht, Loenen aan de Vecht, Moordrecht, Nootdorp en Rotterdam.
- **Burgerlijke staat**
Vier militairen waren gehuwd; twee van hen hadden een kind (één militair had een zoon van zeven jaar, de andere militair had een dochtertje van vijf maanden). Drie militairen waren verloofd; vijf militairen waren ongehuwd. Van vier militairen zijn geen gegevens gevonden over hun burgerlijke staat.
- **Vertrek uit Nederland**
Twee militairen zijn in 1945 naar Indonesië gegaan, van wie één in augustus (deze militair was eerder in Indonesië woonachtig) en de andere in het najaar. Zes militairen zijn in 1946 naar Indonesië gegaan: twee van hen in september, drie in oktober en één in het najaar. Vier militairen zijn in 1947 naar Indonesië gegaan, waarvan één in januari. Eén militair is in 1948 naar Indonesië gegaan, een andere militair in 1949. Over twee militairen is in de geraadpleegde bronnen niet vermeld wanneer zij naar Indonesië gingen.
- **Leeftijd bij overlijden**
De leeftijd waarop de militairen om het leven waren gekomen, varieerde van 20 tot 24 jaar. Eén militair was 27 jaar.
- **Doodsoorzaak**
Tien militairen zijn gesneuveld. Eén militair is overleden als gevolg van een ongeval. Twee militairen zijn overleden als gevolg van ziekte. Over de doodsoorzaak van drie militairen is in de geraadpleegde bronnen niets vermeld.
- **Laatste rustplaats**
Twaalf militairen zijn (her-)begraven op Nederlandse Erevelden in Indonesië. Twee militairen zijn elders in Indonesië begraven. Eén militair is in Nederland overleden en begraven. Van één militair is het stoffelijk overschot nooit teruggevonden.

¹⁰ *Handboek onderscheidingen* (Utrecht, 2014, p.69-70).

¹¹ *Handboek onderscheidingen* (Utrecht, 2014, p.69-70). Het Ereteken voor Orde en Vrede kon ook worden toegekend aan burgers in Nederlands-Indië/Indonesië die zich tussen 3 september 1945 en 4 juni 1951 in militaire zin verdienstelijk hadden gemaakt.

¹² *Handboek onderscheidingen* (Utrecht, 2014, p.60). Voorbeelden:

- <https://www.goudsepost.nl/algemeen/algemeen/319396/vergeten-eretecken-na-75-jaar-uitgereikt> (uitreiking bij leven).
- <https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2025/09/29/knil-militairen-75-jaar-later-alsnog-postuum-gedeerd> (postume uitreiking).

¹³ Zie voor de volledige opsomming, met bronvermeldingen: Overzicht omgekomen militairen (p.9).

Hoofdstuk 2 Initiatief, ontwerp en uitvoering

Het initiatief

Het initiatief om in Gouda een monument op te richten voor de Goudse militairen die als gevolg van de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog om het leven waren gekomen, is afkomstig van het Gedenkcomité Gouda - Gedenkteken oorlog en bevrijding | Gedenkraam St. Janskerk. Dit comité was opgericht in mei 1945 op initiatief van mr. dr. Karel Frederik Otto James, burgemeester van Gouda. Het comité was een afspiegeling van de geestelijke en maatschappelijke stromingen in Gouda.¹ Het dagelijks bestuur bestond uit mr. Adrianus Albertus Johannes Rijksen, advocaat en procureur (voorzitter); mr. J.W. Blankert (secretaris) en F.N. Pruijboom (penningmeester). Burgemeester James was erevoorzitter. Het Gedenkcomité telde naast het dagelijks bestuur achttien leden. Twee van hen vormden het werkcómité. Enkele leden van het Gedenkcomité waren afkomstig uit het voormalig verzet en het Nederlands leger van 1940.

Het Gedenkcomité Gouda was betrokken bij de vervaardiging en plaatsing in november 1947 in de Sint-Janskerk in Gouda van het “Bevrijdingsglas”, een acht meter hoog glas-in-loodraam met afbeeldingen van figuren en taferelen met betrekking tot de bezetting van Nederland door nazi-Duitsland en de bevrijding van Nederland, en bij de plaatsing in 1948 van het oorlogsmonument “Sint-Joris en de draak” aan de westgevel van het stadhuis van Gouda, voorafgegaan in 1946 door een tijdelijk oorlogsmonument.

Met de plaatsing en onthulling van het “Bevrijdingsglas” en “Sint-Joris en de draak” had het Gedenkcomité Gouda haar taken voltooid. Op 8 juni 1948, een maand na de onthulling van “Sint-Joris en de draak”, hield het comité haar ontbindingsvergadering. Hierin werd besloten het batig saldo (f 432,24) over te dragen aan de gemeente Gouda onder de voorwaarde dat het zou worden gebruikt voor het vervaardigen van een gedenkplaat met daarop de namen van hen die in Indonesië gevallen waren, anders gezegd: de namen van Goudse militairen die als gevolg van de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog om het leven waren gekomen.² Het comité stelde zich voor dat deze gedenkplaat aan of in het stadhuis van Gouda zou worden aangebracht. Als na vervaardiging en plaatsing geld over zou blijven, wilde het comité dat de helft van het overgebleven bedrag zou worden geschonken aan de Stichting Eereschuld en Dankbaarheid en de andere helft aan de Stichting 40-45.³

De geraadpleegde bronnen bevatten geen informatie waaruit blijkt waarom het Gedenkcomité Gouda alleen de nagedachtenis aan de omgekomen militairen voor ogen had en niet ook de nagedachtenis aan uit Gouda afkomstige burgers die als gevolg van de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog om het leven waren gekomen. Er is ook geen informatie waaruit blijkt waarom het comité niet heeft gevraagd een monument te ontwerpen ter nagedachtenis aan Goudse burgers en militairen die om het leven waren gekomen als gevolg van de bezetting van het toenmalig Nederlands-Indië door Japan.

¹ Archief van het Gedenkcomité Gouda, 1945-1948 (Streekarchief Midden-Holland, 0227. 1 en 2).

² Ten tijde van de vergadering was van zes uit Gouda afkomstige Nederlandse militairen bekend dat zij als gevolg van de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog om het leven waren gekomen (zie: Bijlage 1 - Overzicht omgekomen militairen).

³ Goudsche Courant, 9 juni 1948, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>); Gedenkcomité Gouda aan gemeentebestuur Gouda, 11 juni 1948 (Monumenten / Oorlogsmonumenten (archief gemeente Gouda 1946-1970, Streekarchief Midden-Holland, 0520. 5800). De Stichting Eereschuld en Dankbaarheid verleende steun of bijstand aan hen die sinds 10 mei 1940 deel uitmaakten of hadden uitgemaakt van de Koninklijke Landmacht en door oorlogshandelingen gewond, ziek of in moeilijkheden waren geraakt of dreigden te raken. In geval van overlijden als gevolg van de oorlogshandelingen gaf de Stichting Eereschuld en Dankbaarheid steun aan de nabestaanden. De Stichting 40-45 stond verzetsmensen en hun verwanten bij.

Aanvaarding door het gemeentebestuur van Gouda

Op 4 november 1948 meldde de afdeling Financiën en Belastingen van de gemeente Gouda dat het Gedenkcomité Gouda een cheque ter waarde van f 432,24 had toegezonden, ter bekostiging van de vervaardiging van de gedenkplaat.⁴

In haar brief van 17 november 1948 aan het Gedenkcomité Gouda gaf het gemeentebestuur van Gouda te kennen het bedrag in dank te aanvaarden en te zullen gebruiken volgens de voorwaarden van het comité. Zodra kon worden overzien dat de in Indonesië geleden verliezen ten einde waren gekomen, zou het gemeentebestuur een gedenkplaat of monumentale steen laten vervaardigen. Bij de Stadsspaarbank werd een spaarrekening geopend ten name van "Gemeente Gouda - Fonds Gedenkteken gevallen in Indonesië". Op deze rekening werd het bedrag van f 432,24 ingelegd. In het spaarbankboekje zou worden vermeld dat geldopnames slechts met schriftelijke machtiging van het gemeentebestuur konden geschieden.⁵

Publiciteit

De eerste keer dat de inwoners van Gouda werden geïnformeerd over de wens van het Gedenkcomité Gouda een gedenksteen te vervaardigen ter nagedachtenis aan de Goudse militairen die tijdens de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog om het leven waren gekomen, was op 9 juni 1948. Op die dag berichtte de Goudsche Courant over de ontbindingsvergadering van het comité en haar wens aangaande de gedenksteen.⁶

Voor zover is na te gaan, heeft burgemeester James in de jaren 1948-1952 twee keer ruchtbaarheid gegeven aan het voornemen een gedenksteen te plaatsen voor de Goudse militairen die als gevolg van de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog om het leven waren gekomen. De eerste keer was in zijn Nieuwjaarsrede tijdens de eerste raadsvergadering in 1949 (28 februari). Hierin gaf hij aan dat wanneer het gelukkige ogenblik zou zijn gekomen dat Indonesië in werkelijke vrijheid de Nederlandse militaire hulp zou kunnen ontberen en de lijst van gevallen zou zijn afgesloten, de namen van de gesneuvelden gebeiteld zouden worden in een gedenksteen die aan het stadhuis zou worden aangebracht. Van deze Nieuwjaarsrede werd verslag gedaan in de Goudsche Courant. In het verslag werd melding gemaakt van het voornemen aangaande de gedenksteen.⁷ De tweede keer was in zijn nieuwjaarsrede tijdens de eerste raadsvergadering in 1950 (11 januari). Hierin zei de burgemeester dat het gemeentebestuur van Gouda en de inwoners van Gouda ter nagedachtenis aan de gesneuvelde Goudse militairen een gedenksteen in het stadhuis wilden plaatsen. Ook van deze Nieuwjaarsrede werd verslag gedaan in de Goudsche Courant en ook in dit verslag werd melding gemaakt van het voornemen aangaande de gedenksteen.⁸

Volgens de verslaglegging in de Goudsche Courant over de Nieuwjaarsredes, gehouden in januari 1951 en januari 1952, heeft burgemeester James in die Nieuwjaarsredes niets gezegd over het voornemen een gedenksteen te vervaardigen ter nagedachtenis aan de Goudse militairen die als gevolg van de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog om het leven waren gekomen. In zijn toespraken tijdens de vier bijeenkomsten in 1949, 1950 en 1951 waarin het gemeentebestuur van Gouda gerepatrieerde militairen welkom heette die in Indonesië gelegerd waren geweest, heeft burgemeester James stilgestaan bij de militairen die om het leven waren gekomen. De verslagen in de Goudsche Courant over deze bijeenkomsten bevatten geen enkele zinspeling op de vervaardiging van een gedenksteen ter nagedachtenis aan hen.

In de Goudsche Courant hebben na 11 januari 1950 geen artikelen gestaan over de voortgang van ontwerp en vervaardiging van de gedenksteen en de voltooiing ervan. Pas op 26 april 1952 werd er bericht over de gedenksteen. Onder de kop "Gedenksteen voor hen die in Indië vielen - Onthulling bij herdenking op 3 mei" werd aangekondigd dat burgemeester James op 3 mei 1952, voorafgaand aan de twee minuten stilte van de Dodenherdenking, de gedenksteen zou onthullen.⁹

⁴ Gemeente Gouda, afdeling Financiën en Belastingen, 4 november 1948 (Monumenten / Oorlogsmonumenten (archief gemeente Gouda 1946-1970)).

⁵ Gemeente Gouda, afdeling Financiën en Belastingen, 17 november 1948 (Monumenten / Oorlogsmonumenten (archief gemeente Gouda 1946-1970)).

⁶ Goudsche Courant, 9 juni 1948, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

⁷ Goudsche Courant, 1 maart 1949, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

⁸ Goudsche Courant, 12 januari 1950, tweede blad, p.1 (<https://kranten.samh.nl>).

⁹ Goudsche Courant, 26 april 1952, tweede blad, p.2 (<https://kranten.samh.nl>). In 1952 werd de Dodenherdenking vanwege de zondagsrust niet op 4 mei gehouden (4 mei viel dat jaar op een zondag) maar op 3 mei.

Financiering

Voor de financiering van het Indië-monument was in november 1948 f 432,24 beschikbaar. Dit bedrag werd gestort op een spaarrekening, zodat het rentegevend zou zijn. De door het Gedenkcomité Gouda voorgestelde bestemming van een eventueel overschot wekt de indruk dat het comité van mening was dat haar gift meer dan kostendekkend zou zijn.

Het artikel over de Nieuwjaarsrede die burgemeester James in 1950 heeft gehouden, wekt de indruk dat het gemeentebestuur en de inwoners van Gouda de kosten van uitvoering en plaatsing zouden dragen.¹⁰ In de geraadpleegde bronnen is niets vermeld over bijdragen van het gemeentebestuur of de inwoners van Gouda. In de Goudsche Courant zijn geen artikelen gepubliceerd waarin de inwoners van Gouda werden opgeroepen bij te dragen in de kosten. Voor zover is na te gaan, is er geen collecte gehouden.

De geraadpleegde bronnen bevatten geen informatie over een begroting van de kosten van ontwerp, uitvoering en plaatsing van het Indië-monument, de hoogte van de werkelijke kosten, hoeveel geld uiteindelijk beschikbaar was, of het beschikbare bedrag de kosten ja/nee dekte en hoe het eventueel overgebleven bedrag werd besteed.

In de raadsvergadering van 16 juni 1952 heeft burgemeester James het ontwerpen en plaatsen van het Indië-monument toegeschreven aan het gemeentebestuur van Gouda, niet aan het gemeentebestuur van Gouda en haar inwoners.¹¹ Dit kan betekenen dat de inwoners van Gouda niet aan het Indië-monument hebben bijgedragen.

Ontwerp, uitvoering en plaatsing

Op grond van de Nieuwjaarsredes die burgemeester James in 1949 en 1950 heeft gehouden en de tenaamstelling van de spaarrekening (Gemeente Gouda - Fonds Gedenkteken gevallen Indonesië) kan worden aangenomen dat het gemeentebestuur van Gouda opdracht heeft gegeven de gedenksteen te ontwerpen.

Met het ontwerp van de gedenksteen kon pas worden begonnen als het aantal Goudse militairen dat als gevolg van de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog om het leven was gekomen, vaststond. Ten tijde van de Nieuwjaarsrede van 28 februari 1949 was van acht Goudse militairen bekend dat zij in Indonesië waren gesneuveld dan wel vermist.¹² Ten tijde van de Nieuwjaarsrede van 11 januari 1950 was er sprake van vijftien gesneuvelden dan wel vermiste militairen.¹³ In zijn toespraak, gehouden tijdens de bijeenkomst op 27 mei 1950 waarin gerepatriëerde militairen welkom werden geheten, gaf burgemeester James aan dat er zestien Goudse militairen te betreuren waren.¹⁴ Het is niet bekend wanneer het aantal omgekomen militairen is vastgesteld op zestien; wel is duidelijk dat dit aantal is vastgesteld ná 11 januari 1950. Anders gezegd: ergens ná 11 januari 1950 zijn de werkzaamheden begonnen die zijn verbonden aan het ontwerpen van het Indië-monument.

Er is geen informatie gevonden waaruit blijkt of er voor de gedenksteen meerdere ontwerpen waren ingediend of dat het gemeentebestuur van Gouda zich tot één kunstenaar had gewend met de vraag de gedenksteen te ontwerpen. Evenmin is bekend wie de gedenksteen heeft ontworpen. Op de gedenksteen is geen signatuur aangebracht.

In de eerste aankondiging in de Goudsche Courant van de onthulling van het Indië-monument (26 april 1952) was vermeld dat de gedenksteen in de westelijke gevel van het stadhuis zou worden aangebracht, tussen het bevrijdingsmonument ("Sint-Joris en de draak") en het achterbordes. Dit kan betekenen dat de gedenksteen tussen 26 april en 2 mei 1952 is geplaatst.¹⁵

Veel monumenten in Nederland aangaande de Tweede Wereldoorlog zijn onthuld tijdens de Dodenherdenking. Het is aannemelijk dat het gemeentebestuur van Gouda van mening was dat het logisch zou zijn als het Indië-monument tijdens een Dodenherdenking zou worden onthuld. Onthulling tijdens de Dodenherdenking in 1951 is vermoedelijk niet mogelijk geweest vanwege het feit dat de in 1948 begonnen restauratie van het stadhuis nog gaande was, waarbij vooral de zijgevels onder handen werden genomen.¹⁶ Men kwam dus uit op onthulling tijdens de Dodenherdenking in 1952.

¹⁰ Goudsche Courant, 12 januari 1950, tweede blad, p.1 (<https://kranten.samh.nl>).

¹¹ (notulen gemeenteraadsvergaderingen 1952, Streekarchief Midden-Holland, 0520. 9942).

¹² Goudsche Courant, 1 maart 1949, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

¹³ Goudsche Courant, 12 januari 1950, tweede blad, p.1 (<https://kranten.samh.nl>).

¹⁴ Goudsche Courant, 26 mei 1950, tweede blad, p.1 (<https://kranten.samh.nl>).

¹⁵ Goudsche Courant, 26 april 1952, tweede blad, p.2 (<https://kranten.samh.nl>).

¹⁶ Goudsche Courant, 27 maart 1948, tweede blad, p.1 (<https://kranten.samh.nl>).

De tekst

In de woorden “in de strijd om orde en vrede in Nederlands-Indië” klinkt het Nederlandse gezichtspunt door op de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog: een oorlog met als doel het herstellen van orde en vrede in een gebied dat deel uitmaakt van het Koninkrijk der Nederlanden, en daarmee het herstellen van het Nederlands gezag. De geraadpleegde bronnen bevatten geen informatie over wie deze tekst heeft opgesteld, wie de tekst heeft vastgesteld en om welke reden ervoor is gekozen de benaming “Nederlands-Indië” te gebruiken en niet de benaming “Indonesië”, die na de capitulatie van Japan werd gebruikt in de pers en in de politiek.

Voor de tekst op het Indië-monument is één lettertype gebruikt, in twee formaten. Voor de zin IN DE STRIJD OM ORDE EN VREDE IN NEDERLANDS-INDIE BRACHTEN HET OFFER VAN HUN LEVEN DE GOUDSE MILITAIREN is het grote formaat letters gebruikt, de namen van de militairen zijn in kleiner formaat letters weergegeven. De geraadpleegde bronnen bevatten geen informatie over de twee formaten lettertypen en dus ook niet of aan het gebruik van de twee formaten een bepaalde bedoeling of accentuering ten grondslag heeft gelegen.¹⁷

De namen van de gesneuvelde Goudse militairen zijn gegroepeerd op basis van het jaar waarin zij om het leven zijn gekomen. De volgorde waarin de namen per jaar zijn vermeld, berust op één uitzondering na op alfabetische ordening van de achternamen, niet op ordening van overlijdensdata.¹⁸

¹⁷ Op het wanddoekreliëf van “Sint-Joris en de draak” is de periode 1940-1945 in grote, geaccentueerde cijfers weergegeven. Voor de tekst is één lettertype gebruikt; alle tekst is geschreven in hoofdletters, alle gelijk van grootte.

¹⁸ In de opsomming van de namen van de militairen die in 1949 zijn gesneuveld, is als laatste naam de naam J.J. Kroon vermeld. Qua alfabetische ordening zou deze naam aan het begin van de onderste regel moeten staan, vóór de naam van S. Romeijn.

Hoofdstuk 3 De onthulling

Aankondigingen van de onthulling

In de Goudsche Courant werd de onthulling van het Indië-monument drie keer aangekondigd: op 26 april 1952, 1 mei 1952 en 2 mei 1952.

In het bericht van 26 april 1952 werd aangekondigd dat burgemeester James het monument zou onthullen.¹

Op 1 mei 1952 werd in de Goudsche Courant uitgebreid bericht over het programma van 3 mei. Eerst zou een stille tocht worden gehouden langs de graven van hen die in het verzet om het leven waren gekomen. Om 19.45 uur zou burgemeester James de gedenksteen onthullen. Familieleden van de zestien om het leven gekomen Goudse militairen waren uitgenodigd de onthulling bij te wonen.²

In de editie van 2 mei 1952 van de Goudsche Courant was een kleine annonce geplaatst waarin de stille tocht werd aangekondigd en de onthulling van de gedenksteen.³

De onthulling

In de avond van zaterdag 3 mei 1952, voorafgaand aan de twee minuten stilte van de Dodenherdenking, onthulde burgemeester James in aanwezigheid van enkele duizenden inwoners van Gouda die de plechtigheden van de Dodenherdenking bijwoonden, de gedenksteen voor de zestien om het leven gekomen Goudse militairen. In de editie van 5 mei 1952 van de Goudsche Courant is hierover verslag gedaan.⁴

In zijn toespraak voorafgaand aan de onthulling zei burgemeester James niet het recht te voelen Bevrijdingsdag te vieren zonder het hoofd te hebben gebogen voor degenen die Gouda ontvallen waren. Hij memoreerde dat bij de bevrijding in 1945 van Nederland de gedachte heerste dat een periode van leed kon worden afgesloten maar dat de vrede nog geen vrijheid en orde betekende. In de Aziatische zone woedde nog oorlog en Nederland moest volgens de burgemeester haar beste krachten inzetten om het oude Nederlands-Indië te bevrijden. Die bevrijding kwam, maar heel anders dan gedacht. In naam van het Nederlandse volk namen Nederlandse soldaten en matrozen de taak op zich om in Indië vrede en orde te brengen. Daarbij zijn velen van hen gevallen, gevallen in den vreemde. Ook zij werden slachtoffer van de catastrofe die de Tweede Wereldoorlog voor het vaderland werd. De inwoners van Gouda moeten zestien van haar mannen missen. De tijd verzacht het leed maar vandaag is de smart over de gestorvenen meer dan ooit weer schrijnend; wij buigen daarbij eerbiedig het hoofd, zei de burgemeester.

Namens degenen die waren overgebleven na de strijd, onthulde burgemeester James de gedenksteen die, zo zei hij, de herinnering aan de zestien in Indonesië gesneuvelde Gouwenaars levend zou houden. De onthullingshandeling bestond uit het wegschuiven van de Nederlandse vlag die voor de gedenksteen was gehangen. Leden van de Nationale Reserve, die een erewacht vormden, presenteerden het geweer. Het mannenkoor "Gouda's Liedertafel" zong het eerste en zesde couplet van het Wilhelmus en het lied "Bede voor 't Vaderland" (Valerius Gedenck-Clank).

Na de onthulling werden de twee minuten stilte van de Dodenherdenking in acht genomen. Daarna werden de halfstok hangende vlaggen hoog gehesen. "Gouda's Liedertafel" bracht het lied "Am Grabe" (Anton Brückner) ten gehore. Voor de gedenksteen en het schuin erboven geplaatste monument 1940-1945 ("Sint Joris en de draak", Oscar Wenckebach, 1948) werden veel kransen en bloemen gelegd.

Het verslag in de editie van 5 mei 1952 van de Goudsche Courant van de onthulling van de gedenksteen ging vergezeld van een foto van de gedenksteen. In het bijschrift onder de foto waren de namen vermeld van de zestien Goudse militairen die om het leven waren gekomen. Uit het verslag blijkt niet of burgemeester James in zijn toespraak voorafgaand aan de onthulling de ontstaansgeschiedenis van het Indië-monument heeft toegelicht en het aandeel daarin van het Gedenkcomité Gouda.

¹ Goudsche Courant, 26 april 1952, tweede blad, p.2 (<https://kranten.samh.nl>).

² Goudsche Courant, 1 mei 1952, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

³ Goudsche Courant, 2 mei 1952, tweede blad, p.1 (<https://kranten.samh.nl>).

⁴ Goudsche Courant, 5 mei 1952, tweede blad, p.1 (<https://kranten.samh.nl>).

Overzicht omgekomen militairen

De volgorde van de namen van de omgekomen militairen is de volgorde die is aangehouden op het Indië-monument.

Johannes Gerardus Kisman ¹

ML, KNIL, Kpl. Rtgtf

Moordrecht, 17 mei 1919 - Pakanbaroe a/b Mitchell N5-238, 2 juli 1946 (27 jaar, gehuwd)

Vertrokken uit Nederland: augustus 1945 ²

Doodsoorzaak: vermoord door lokale bendes na vliegtuigongeluk ³

Begraven buiten de Erevelden

Franciscus Theodorus Maria Visser

KL, Sgt. OVW 1-11 RI

Gouda, 10 september 1922 - Tjiandjoer, 29 juni 1946 (23 jaar, gehuwd)

Vertrokken uit Nederland: najaar 1945 ⁴

Doodsoorzaak: gesneuveld bij uitvoering zuiveringsactie door het rijden over een landmijn ⁵

Begraven op het Nederlands Ereveld Pandu, Bandung

Willem (Wim) Boll

KL, Sold. 1kl. 12 Gi Vd

Gouda, 28 november 1925 - Bendungen, 1 november 1947 (21 jaar, ongehuwd)

Vertrokken uit Nederland: september 1946 ⁶

Doodsoorzaak: gesneuveld bij het opruimen van een versperring ⁷

Begraven op het Nederlands Ereveld Menteng Pulo, Jakarta

Leendert Hemmes

KL, Dpl.Sld. OstCie 3-2 RI

Loenen aan de Vecht, 15 januari 1925 - Kawali, 24 augustus 1947 (22 jaar, burgerlijke staat: niet gepubliceerd)

Vertrokken uit Nederland: oktober 1946 ⁸

Doodsoorzaak: gesneuveld tijdens gevecht ⁹

Begraven op het Nederlands Ereveld Menteng Pulo, Jakarta

Johannes Hofman

KL, Sold. 3-1 RI 2^e Brig. 7 DD

Gouda, 20 november 1925 - Cheribon, 23 oktober 1947 (21 jaar, gehuwd, 1 zoon 7 jaar)

Vertrokken uit Nederland: oktober 1946 ¹⁰

Doodsoorzaak: gesneuveld tijdens gevecht ¹¹

Begraven op het Nederlands Ereveld Menteng Pulo, Jakarta

¹ Tenzij anders aangegeven, zijn de persoonsgegevens, militaire rangen en grafgegevens ontleend aan <https://oorlogsgravenstichting.nl>.

² Goudsche Courant, 10 augustus 1946, p.2 (<https://kranten.samh.nl>).

³ Goudsche Courant, 14 mei 1947, p.2 (<https://kranten.samh.nl>). Uit berichten in de Goudsche Courant van 10 augustus en 9 december 1946 blijkt dat hij na het ongeluk werd vermist.

⁴ Goudsche Courant, 10 augustus 1946, p.2 (<https://kranten.samh.nl>).

⁵ Goudsche Courant, 10 augustus 1946, p.2 (<https://kranten.samh.nl>).

⁶ Goudsche Courant, 4 november 1947, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

⁷ Goudsche Courant, 14 november 1947, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

⁸ Goudsche Courant, 28 augustus 1947, eerste blad, p.2 (<https://kranten.samh.nl>).

⁹ Goudsche Courant, 28 augustus 1947, eerste blad, p.2 (<https://kranten.samh.nl>).

¹⁰ Goudsche Courant, 28 oktober 1947, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

¹¹ Goudsche Courant, 28 oktober 1947, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

Cornelis Verweij

KL, Dpl.Sld. 3-7 RI

Gouda, 18 oktober 1925 - Oengaran, 29 juli 1947 (21 jaar, gehuwd, 1 dochter 5 maanden)

Vertrokken uit Nederland: januari 1947¹²

Doodsoorzaak: gesneuveld tijdens gevecht¹³

Begraven op het Nederlands Ereveld Candi, Semarang

Pieter Dullemeijer

KL, Sold. 1-2 Mitr Bat

Gouda, 14 september 1926 - Tjermee, 21 december 1948 (22 jaar, verloofd)¹⁴

Vertrokken uit Nederland: vermoedelijk 1947¹⁵

Doodsoorzaak: gesneuveld¹⁶

Begraven op het Nederlands Ereveld Kembang Kuning, Surabaya

Bartholomeus Conrad Maria de Planque¹⁷

Gouda, 27 juni 1924 - 1 december 1948 (24 jaar, burgerlijke staat: niet gepubliceerd)

3-11 RI (ex. 1-GB1)

Vertrokken uit Nederland: niet gepubliceerd

Doodsoorzaak: ziekte¹⁸

Begraven in Zelhem

Pieter Spa

KL, Dpl.Sld. St3 Inf Brig G

Boskoop, 22 september 1925 - Garoet Hosp., 29 juli 1948 (22 jaar, verloofd)

Vertrokken uit Nederland: niet gepubliceerd

Doodsoorzaak: ongeval¹⁹

Begraven op het Nederlands Ereveld Menteng Pulo, Jakarta

Willem L.G. (Pim) Breen

KL, Sld Ekl. 421 Inf

Rotterdam, 2 december 1928 - Probolinggo, 28 februari 1949 (20 jaar, ongehuwd)

Vertrokken uit Nederland: 2 februari 1949, aankomst in Surabaya: 27 februari 1949²⁰

Doodsoorzaak: gesneuveld door overval²¹

Begraven op het Nederlands Ereveld Kembang Kuning, Surabaya

Gerrit Frits de Bruijn

KL, Sld. 4-G R Gr

Gouda, 29 mei 1926 - Kediri, 4 februari 1949 (22 jaar, burgerlijke staat: niet gepubliceerd)

Vertrokken uit Nederland: vermoedelijk 1947²²

Doodsoorzaak: niet gepubliceerd

Begraven op het Nederlands Ereveld Kembang Kuning, Surabaya

¹² Goudsche Courant, 2 augustus 1947, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

¹³ Goudsche Courant, 2 augustus 1947, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

¹⁴ In de rouwadvertentie (Goudsche Courant 24 december 1948, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>)) is als overlijdensdatum 12 december 1948 vermeld. Deze vermelding is niet juist.

¹⁵ Ministerie van Defensie, DPOD / Dienstencentrum Personele Zorg Afdeling Decoraties.

¹⁶ Goudsche Courant, 24 december 1948, eerste blad, p.4 (<https://kranten.samh.nl>).

¹⁷ <https://www.lijstvangevallen.nl>, <https://www.online-begraafplaatsen.nl>.

¹⁸ Goudsche Courant, 4 maart 1949, tweede blad, p.1 (<https://kranten.samh.nl>).

¹⁹ Goudsche Courant, 2 augustus 1948, eerste blad, p.4 (<https://kranten.samh.nl>).

²⁰ Goudsche Courant, 5 maart 1949, tweede blad, p.2 (<https://kranten.samh.nl>).

²¹ Goudsche Courant, 5 maart 1949, tweede blad, p.2 (<https://kranten.samh.nl>).

²² Ministerie van Defensie, DPOD / Dienstencentrum Personele Zorg Afdeling Decoraties.

Jan Jasper Grootveld

KL, Sld. 4-3 RI

Gouda, 18 juni 1927 - omgeving Soemedang, 25 juli 1949 (22 jaar, burgerlijke staat: niet gepubliceerd)

Vertrokken uit Nederland: vermoedelijk zomer 1947²³

Doodsoorzaak: gesneuveld²⁴

Begraven op het Nederlands Ereveld Pandu, Bandung

Maarten Kortleven

KL, Sld. Ekl. 3-3 G RJ

Haastrecht, 8 oktober 1925 - Rangkasbitong, 14 april 1949 (23 jaar, ongehuwd)

Vertrokken uit Nederland: 3 september 1946²⁵

Doodsoorzaak: ziekte²⁶

Begraven op het Nederlands Ereveld Menteng Pulo, Jakarta

Sebastianus Romeijn²⁷

KL, Sld. 5-5 RI

Nootdorp, 5 januari 1929 - nabij Gamping, 28 maart 1949 (20 jaar, ongehuwd)

Vertrokken uit Nederland: vermoedelijk 1948²⁸

Doodsoorzaak: niet gepubliceerd

Het stoffelijk overschot van Sebastianus Romeijn is nooit teruggevonden.

Johannes Cornelis (Joop) Snaterse

KL, Kpl. 1-2 RVA

Gouda, 1 december 1925 – nabij Sukabumi, 14 maart 1949 (23 jaar, verloofd)

Vertrokken uit Nederland: oktober 1946²⁹

Doodsoorzaak: gesneuveld³⁰

Begraven op het Nederlands Ereveld Menteng Pulo, Jakarta

Johannes Jacobus (Jan) Kroon

KL, Dpl.Sld. 3-G R Ir (OVW)

Gouda, 27 mei 1927 - nabij Tjiboetoe, 19 januari 1949 (21 jaar, ongehuwd)

Vertrokken uit Nederland: najaar 1946³¹

Doodsoorzaak: niet gepubliceerd (op 27 januari 1949 werd bericht dat hij werd vermist)³²

Begraven buiten de Erevelden

²³ Goudsche Courant, 29 juli 1949, eerste blad, p.4 (<https://kranten.samh.nl>).

²⁴ Goudsche Courant, 29 juli 1949, eerste blad, p.4 (<https://kranten.samh.nl>).

²⁵ Goudsche Courant, 16 april 1949, tweede blad, p.1 (<https://kranten.samh.nl>).

²⁶ Goudsche Courant, 8 november 1949, tweede blad, p.1 (<https://kranten.samh.nl>).

²⁷ <https://dodenboekgrenadiersenjagers.nl/romeijn-sebastianus>.

²⁸ Ministerie van Defensie, DPOD / Dienstencentrum Personele Zorg Afdeling Decoraties.

²⁹ Goudsche Courant, 16 maart 1949, eerste blad, p.4 (<https://kranten.samh.nl>).

³⁰ Goudsche Courant, 18 maart 1949, eerste blad, p.4 (<https://kranten.samh.nl>).

³¹ Goudsche Courant, 27 januari 1949, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

³² Goudsche Courant, 27 januari 1949, eerste blad, p.3 (<https://kranten.samh.nl>).

Geraadpleegde bronnen

Archieven: Streekarchief Midden-Holland (<https://samh.nl>):

- 0227: Archief van het Gedenkcomité Gouda, 1945-1948:
 - 1. ingekomen en minuten van uitgaande stukken, 1945-1948
 - 2. verslagen van de vergaderingen en werkzaamheden, 1945-1948
- 0520: Archief van de gemeente Gouda, 1946-1975
 - 5800: Monumenten / Oorlogsmonumenten 1946-1950
 - 9942: Notulen gemeenteraadsvergaderingen 1952

Dagbladen: Streekarchief Midden-Holland (<https://kranten.samh.nl>):

- Goudsche Courant: 10 augustus 1946, p.2; 9 december 1946, p.2; 14 mei 1947, p.2; 2 augustus 1947, eerste blad, p.3; 28 augustus 1947, eerste blad, p.2; 28 oktober 1947, eerste blad, p.3; 4 november 1947, eerste blad, p.3; 14 november 1947, p.3; 27 maart 1948, tweede blad, p.1; 9 juni 1948, eerste blad, p.3; 2 augustus 1948, eerste blad, p.4; 24 december 1948, eerste blad, p.4; 27 januari 1949, eerste blad, p.3; 1 maart 1949, eerste blad, p.3; 4 maart 1949, tweede blad, p.1; 5 maart 1949, tweede blad, p.2; 16 maart 1949, eerste blad, p.4; 18 maart 1949, eerste blad, p.4; 16 april 1949, tweede blad, p.1; 29 juli 1949, eerste blad, p.4; 8 november 1949, tweede blad, p.1; 12 januari 1950, tweede blad, p.1; 26 mei 1950, tweede blad, p.1; 26 april 1952, tweede blad, p.2; 1 mei 1952, eerste blad, p.3; 2 mei 1952, tweede blad, p.1; 5 mei 1952, tweede blad, p.1

Literatuur

- *Handboek onderscheidingen* (Ministerie van Defensie, Utrecht, 2014).
- *Het verhaal van Gouda achter de komma - Uitvoeringsplan opvolging slavernijverleden Gouda* (Gemeentebestuur Gouda, Gouda, 2025)
- *Verwantschap in geest en gemoed? - Een onderzoek naar de beleving en de verwerking van de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd door de beroepsmariniers, oorlogsvrijwilligers en zeemiliciens van de Mariniersbrigade* (Nienke Alma, maart 2007).

Websites

- <https://anderetijden.nl/aflevering/16/Steun-voor-het-verzet>
- <https://dodenboekgrenadiersenjagers.nl/romeijn-sebastianus>
- <https://gouda4045.nl/oorlogsmonumenten-in-gouda>
- <https://nl.wikipedia.org/wiki:>
 - Ereteken voor Orde en Vrede
 - Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog
- <https://oorlogsgravenstichting.nl>
- <https://webpresentations.universiteit leiden.nl/s/indonesian/page/oproep-voor-de-strijd>
- <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedparticipatie-faro/verdrag-van-faro>
- <https://www.lijstvangevallen.nl>
- https://www.militairefondsen.nl/eereschuld_en_dankbaarheid/index.html
- <https://www.nimh.nl>
- <https://www.online-begraafplaatsen.nl>

Verantwoording afbeeldingen

- voorpagina en pagina 1: Indië-monument, Gouda
foto: T.W.M. van Berkel, 14 september 2025
- pagina 2: wanddoekreliëf "Sint-Joris en de draak", Gouda
foto: T.W.M. van Berkel, 4 mei 2022
- pagina 3: Indië-monument, Gouda: Ereteken voor Orde en Vrede
foto: T.W.M. van Berkel, 7 november 2025

Colofon

T.W.M. van Berkel (Utrecht, 1956) is auteur, fotograaf en webmaster van “KIJKEN NAAR BEELDEN - het openbare leven van kunstwerken” (<https://vanberkelbeelden.pictures>). Op deze website staan fotoreportages over beelden en muurschilderingen.

“KIJKEN NAAR BEELDEN - het openbare leven van kunstwerken” beoogt:

- belangstelling opwekken voor beeldend kunstenaars en de beelden of muurschilderingen die zij hebben gemaakt
- informatie geven over de ontstaansgeschiedenis van de gefotografeerde beelden en muurschilderingen, de plaatsing/onthulling, de huidige locatie en over gebeurtenissen die zich in de loop der jaren hebben voorgedaan
- een bijdrage leveren aan wat er zoal bekend is over de gefotografeerde beelden en muurschilderingen
- laten zien wat beelden en muurschilderingen teweeg brengen.

“KIJKEN NAAR BEELDEN - het openbare leven van kunstwerken” is online sinds december 2018. Regelmatig worden nieuwe reportages gepubliceerd over beelden, beeldengroepen en muurschilderingen. Bij gemelde of gesignaleerde veranderingen wordt de inhoud van de reportages bijgewerkt.